

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques
I SOCIOLOGIA

BELLATERRA
(Barcelona)

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Programa de Relacions Internacionals

Curs 1987-1988

Professor: Esther Barbé

Bellaterra, 1987.

I. INTRODUCCIO

1. L'estudi de les r.i.

Problemàtica de les r.i. .- Genesi de la disciplina.- Dret internacional.- Historia diplomàtica.- Les r.i. com a disciplina científica

2. La disciplina de les r.i.

La qüestió terminològica.- Delimitació de la matèria.- La teoria de les r.i.

II. CONCEPCIONS TEORIQUE DE LES R.I.

3. Premises per l'elaboració teòrica. I.

Incidència del marc històric en l'evolució teòrica.- Paradigmes filosòfics: anarquia, comunitat, estructuralisme i transnacionalisme.- El debat idealisme-realisme

4. Premises per l'elaboració teòrica. II.

Desenvolupament de les ciències socials.- Debats metodològics: tradicionalisme versus científisme.- Les r.i. com a teoria normativa

5. Corrents doctrinals. Aproximació històrica. I.

La teoria clàssica de l'equilibri del poder.- El realisme polític.- La sociologia històrica.- El neorealisme

6. Corrents doctrinals. Aproximació històrica. II.

Aportacions del marxisme.- Teoria de l'imperialisme.- Teoria de la dependència.- La teoria de les r.i. en els països comunistes

7. Corrents doctrinals. Aproximació sistèmica. I.

El sistema internacional com a centre de la teoria.- La teoria de sistemes i el sistema internacional.- Aplicació a l'estudi de les r.i.

8. Corrents doctrinals. Aproximació sistèmica. II.

Les interaccions en el sistema internacional.- Teoria del "linkage".- Teoria de les comunicacions.- Teoria de conflictes.- Teoria de la integració.- Interdependència complexa i teoria de règims

9. Corrents doctrinals. Aproximació "decisional"

L'actor com a centre de la teoria.- El procés de presa de decisió.- Teoria de jocs

10. Corrents doctrinals. Aproximacions filosòfiques

Estudis sobre l'origen de la guerra.- Investigació sobre la pau.- Noció de justícia distributiva internacional.- Teories sobre l'ordre mundial

III. EL SISTEMA INTERNACIONAL: CONSIDERACIONS GENERALS

11. Característiques del sistema internacional

Criteri geogràfic: sistema global.- Criteri ideològic: homogeneïtat i heterogeneïtat.- Regulació del sistema.- Sistema i medi

12. Estructura del sistema internacional

Sistema imperial.- Bipolarisme i multipolarisme.- Subsistemes: criteris regionals i criteris funcionals ("issue-systems").- Policentrisme

13. Dinàmica del sistema internacional

Funcionament del sistema.- Canvi de sistema i canvis en el sistema.- Aplicació del model a l'història de les r.i.: criteris de periodització

IV. EL SISTEMA INTERNACIONAL: EVOLUCIO HISTORICA

14. Sistema europeu d'estats

L'aparició dels estats nacionals.- Sistema limitat d'estats europeus.- Expansió del sistema.- Imperialisme i colonització

15. Sistema d'equilibri del poder

Sistema multipolar i homogeni.- Les r.i. en el segle XIX: el sistema d'aliances.- Les revolucions nacionals.- Organització internacional de la colonització

16. Sistema d'entreguerres

Impacte de la I Guerra Mundial: formulació de nous principis internacionals.- Heterogeneïtat del sistema: l'aparició de l'estat soviètic.- Incidència de la crisi econòmica en el sistema internacional.- Política hegemònica d'Alemania

17. Instal·lació del bipolarisme

Base ideològica del sistema.- L'eix Est-Oest com a centre de les r.i. .- La política de blocs.- Capacitat nuclear: política de dissuasió

18. Evolució de les relacions Est-Oest

Les relacions USA-URSS com a centre del sistema.- Evolució en les relacions: guerra freda, coexistència pacífica i distensió.- Paper d'Europa en les relacions Est-Oest

19. Correccions del bipolarisme polític i militar

Multipolarisme o bipolarisme feble.- Perdua de cohesió interna en els blocs.- Aparició de nous centres de poder polític.- Feblesa dels Grans en els conflictes convencionals

20. Sistema econòmic internacional

Sistema unipolar: hegemonia americana.- Evolució del sistema.- Policentrisme de base econòmica: potències energètiques i potències comercials

21. Relacions centre-periferia

Descolonització.- Emergència del Tercer Mon.- Sistema central i sistema perifèric: l'aparició de l'eix Nord-Sud a les r.i. .- La dimensió econòmica de les relacions: el Nou Ordre Econòmic Internacional

22. Sistema perifèric

Dinàmica dels conflictes en el Tercer Mon.- Incidència de la política de blocs.- Policentrisme de base ideològica: tercermundisme i islamisme

V. EL SISTEMA INTERNACIONAL: MEDI

23. El factor natural

Medi natural i r.i. .- Incidència de la geografia en les r.i.: territori, clima i recursos naturals.- Geopolítica i geoestrategia

24. El factor demogràfic

Població.- Moviments migratoris.- Explosió demogràfica en el Tercer Mon

25. El factor científic i tècnic

Impacte global en les r.i. .- Comunicacions: transformacions culturals i efectes en la guerra i en la diplomàcia.- Tecnologia nuclear.- Alteracions en la producció i en els intercanvis

26. El factor econòmic

Potència econòmica.- Rivalitat entre sistemes econòmics.- El desenvolupament econòmic com a objectiu de l'estat.- Mercat mundial

27. El factor ideològic

Ideologia i r.i. .- Nacionalisme.- Capitalisme versus comunisme.- Islamisme.- El moviment pacifista

28. El factor jurídic

Funció del dret internacional.- Interacció entre les r.i.
i l'ordenament jurídic internacional

VI. EL SISTEMA INTERNACIONAL: ACTORS

29. Els estats. I.

L'estat-nació: concepte i classes.- Incidència del sistema
polític intern en les r.i..- El sistema internacional com
a sistema interestatal

30. Els estats. II.

Jerarquia d'estats.- Les grans potències: la problemàtica
del poder en les r.i. .- Potències mitges: regionals i sec-
torials.- Els estats tercermundistes.- Micro-estats

31. Els actors supra-estatals. I.

El fenòmen de les organitzacions internacionals.- Desenvo-
lupament històric.- Camp d'acció: universal i regional.-
Tipus de funcions.- Models d'organització interna

32. Els actors supra-estatals. II.

L'estudi de les organitzacions internacionals.- Anàlisi for-
mal.- El concepte de supranacionalitat i el fenòmen de la
integració.- Modificació del concepte d'organització inter-
nacional: el règim internacional

33. Els actors infra-estatals

Grups ètnics i culturals.- Comunitats autònomes i regio-
nals.- El fenòmen de les relacions transgovernamentals

34. Els actors transnacionals. I.

El fenòmen del transnacionalisme.- Les empreses multina-
cionals.- Les organitzacions no-governamentals.- Concepte
i interrelació amb altres actors internacionals

35. Els actors transnacionals. II.

Forces transnacionales de caràcter ideològic i polític: les internacionals de partits i de sindicats.- Forces religioses de caràcter transnacional.- Moviments revolucionaris i d'alliberament.- El fenomen del terrorisme

36.- Individu i opinió pública

L'individu i el seu paper a les r.i. .- Interacció entre l'opinió pública i les r.i. .- Opinió pública internacional i medis de comunicació

VII. DINAMICA DEL SISTEMA INTERNACIONAL: LA POLITICA EXTERIOR

37. L'elaboració de la política exterior

Concepte de política exterior.- Interacció entre política interna i política exterior.- Nivells d'elaboració: principis programàtics i polítiques d'actuació.- El concepte d'interés nacional.- Orientacions de la política exterior: aïllament, no-alineament i política d'aliances

38. El procés de presa de decisions

Organització de l'estat i procés decisorí.- Factors psicològics i de percepció en la presa de decisions.- Condicions interns i del sistema internacional.- Models burocràtics

39. Instruments de la política exterior

Poder, capacitat i influència en les r.i. .- Instruments econòmics i militars.- Ideologia, propaganda i serveis d'intel·ligència.- Models d'influència en el sistema internacional

40. La diplomàcia

La funció de la diplomàcia en les r.i. .- Evolució històrica.- Noves formes de diplomàcia.- Diplomàcia i estratègia.- Diplomàcia i organitzacions internacionals

VIII. DINAMICA DEL SISTEMA INTERNACIONAL: LES INTERACCIONS

41. Formes d'interacció

Binomic bàsic: cooperació i conflicte.- Objectius de l'actuació internacional: seguretat, benestar econòmic i prestigi ideològic.- Formes d'interacció: de la guerra mundial a la integració regional

42. Cooperació internacional

Concepte i formes de cooperació internacional.- Cooperació política: el marc de Nacions Unides i l'àmbit europeu.- Cooperació econòmica: els principis del sistema.- El diàleg Nord-Sud.- Cooperació científica i cultural

43. Cooperació militar

Concepte de seguretat nacional.- Coalicions diplomàtico-militars.- Aliances rígides i flexibles.- Pactes militars i organitzacions regionals

44. Conflictes internacionals

Definició del conflicte.- Tipologia de conflictes: crisi, conflicte i guerra.- El fenomen de la guerra: evolució i causes.- Tipus de guerres: nuclear, convencional, limitada i revolucionaria

45. Resolució de conflictes

Procediments per la resolució de conflictes.- Tècniques de negociació.- Solucions diplomàtiques.- Paper de les organitzacions internacionals.- L'arbitratge.- L'arreglament judicial dels conflictes

46. Cursa i control d'armaments

La problemàtica armamentística.- Desenvolupament tecnològic i doctrines estratègiques.- Negociacions pel control d'armaments (nuclears i convencionals): principis i característiques

BIBLIOGRAFIA

Aquesta bibliografia inclou les obres de consulta més destacades. Al llarg del curs es faràn successives ampliacions bibliogràfiques per cadascun dels apartats.

Llibres de text:

ARENAL, Celestino del (1984), Introducción a las relaciones internacionales, Madrid, Tecnos

MERLE, Marcel (1978), Sociologia de las Relaciones Internacionales, Madrid, Alianza

Obres de consulta:

ARON, Raymond (1985), Paz y guerra entre las naciones (2 vol.), Madrid, Alianza

ATTINA, Fulvio (1983), La politica internazionale contemporanea (1945-1980), Milan, Franco Angeli

BONANATE, Luigi (1983), Introduzione all'analisi politica internazionale. Corso di Relazioni Internazionali, Turín, G. Giappichelli

DEUTSCH, Karl (1974), Análisis de las Relaciones Internacionales, Buenos Aires, Paidós

DOUGHERTY, James E. y PZALTZGRAFF, Robert L. (1981), Contending Theories of International Relations. A comprehensive survey, Nueva York, Harper and Row

DUROSELLE, Jean Baptiste (1982), Història Universal Contemporània. Les relacions internacionals 1918-1978 (2 vol.), Barcelona, Edicions Universitàries Catalanes

- LIGHT, Margot y GROOM, A.J.R. (eds.) (1985), International Relations: A Handbook of Current Theory, Londres, Frances Pinter
- HOLSTI, Kal J. (1983), International Politics. A framework for analysis, Englewood Cliffs (N.J.), Prentice Hall
- HUNTZINGER, Jacques (1987), Introduction aux Relations Internationales, Paris, Seuil
- KEOHANE, Robert y NYE, Joseph S. (eds.) (1973), Transnational Relations and World Politics, Cambridge, Harvard Univ. Press
- KEOHANE, Robert y NYE, Joseph S. (1977), Power and Interdependence. World Politics in Transition, Boston, Little Brown and Company
- LOZANO BARTOLOZZI, Pedro (1987), Estructura y dinámica de las relaciones internacionales, Barcelona, Mitre
- MEDINA, Manuel (1983), Teoría y formación de la sociedad internacional, Madrid, Tecnos
- MESA, Roberto (1980), Teoría y práctica de Relaciones Internacionales, Madrid, Taurus
- MESTRE VIVES, Tomás (1979), La política internacional como política de poder, Barcelona, Labor
- MORGENTHAU, Hans J. (1985), Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace, Nueva York, Alfred A. Knopf
- RENOUVIN, Pierre (1982), Historia de las relaciones internacionales. Siglos XIX y XX, Madrid, Akal
- RENOUVIN, P. y DUROSELLE, J.B. (1968), Introducción a la política internacional, Madrid, Rialp
- REYNOLDS, P.A. (1977), Introducción al estudio de las relaciones internacionales, Madrid, Tecnos
- ROMERO, Anibal (1979), Estrategia y política en la era nuclear, Madrid, Tecnos

SCHWARZENBERGER, Georg (1960), La política del poder. Estudio de la sociedad internacional, México, F.C.E.

SPERO, Joan Edelman (1985), The Politics of International Economic Relations, Londres, George Allen & Unwin

TAYLOR, Trevor (1978), Approaches and Theory in International Relations, Londres, Longman

TRUYOL Y SERRA, Antonio (1973), La Teoría de las Relaciones Internacionales como Sociología. Introducción al estudio de las Relaciones Internacionales, Madrid, Instituto de Estudios Políticos

TRUYOL Y SERRA, Antonio (1977), La sociedad internacional, Madrid, Alianza

WALTZ, Kenneth (1979), Theory of International Politics, Reading (Mass.), Wesley Publ. Company

Antologies de textos:

ART, Robert J. y JERVIS, Robert (1985), International Politics. Anarchy, Force, Political Economy and Decision Making, Boston, Little Brown and Company

BONANATE, Luigi y SANTORO, Carlo M. (1986), Teoria e analisi nelle relazioni internazionali, Bolonia, Il Mulino

BRAILLARD, Philippe (1977), Théories des Relations Internationales, Paris, P.U.F.

HOFFMANN, Stanley (1979), Teorías contemporáneas sobre las relaciones internacionales, Madrid, Tecnos

Obres d'informació:

CHALIAND, Gerard y RAGEAU, Jean Pierre (1984), Atlas estratégico. Geopolítica de las relaciones de fuerza en el mundo, Madrid, Alianza